

IZ NAŠE DNEVNE KULTURE

ali o posebnostih slovenske žurnalistike.

Prvi, ki je proslavljal jezik v »Veroniki Deseniški« — in to v političnih predelih, je bil »Slovenec«.

V kulturnih koticah pa se je potegoval zanj »Tabor« in zapisal tale dva aforizma:

»Klerikalci so zlorabljali Župančiča proti jugoslovanskemu štetju v naših šolah. Ko jim je povedalo »Jutro«, da pravi tudi Župančič dvajset pet, zažgali so Veroniko Deseniško in ji napisali v »Domu in svetu« pamflet v dokaz, da ima slovenski narod res svoje posebnosti, po katerih se mora večno ločiti od drugih Jugoslovancev («Tabor», 1. I. 1925).

— »Kaj mislite o Veroniki Deseniški?« — »Mislim, da je Veronika rada jedla klobase, česar Župančič ni povedal, kar pa so opazili njegovi kritiki in pristavili, da je bilo to velikega pomena za razvoj njene tragedije.« («Tabor» 27. I. 1925.)

V istem času je prinesel Zvonček, list za slovensko mladino, ilustrirano pesem »Kos bojevnik«. Prav bi bilo, ko bi Zvončkovo lastništvo darovalo kaj za ugankarsko nagrado uredniku, da ugame, kaj je prinesel mladini, poslušajoči Cicibana. Potem morda nakloni še eno nagrado pesniku, da odgovori, kdaj in kam bo napravil tretjo pesem o »Kosu in škrjančku« — če pogledamo »Dom in svet« 1. 1919., str. 50.

Po tem dogodku — tako smo brali v enem delu slov. časopisja — je stopil celo dr. Dinko Puc v krog kulturnih zgodovinarjev in na političnem shodu slavnostno razglasil tudi O. Župančiča za mučenika klerikalizma.

* * *

Dvoje kulturnih ugotovitev.

»Od Hrena preko Mahniča do Jegliča pa je bil klerikalni zelotizem stalni sovražnik vseh žlahtnejših pojavov med Slovenci. Kastrirana umetnost v »Domu in svetu« in Mohorjevi družbi je živa priča, kakšna »kultura« je ideal klerikalizma.« («Jutro» uvodnik 26. aprila 1924.)

»Ta družba (sc. okoli »Jutra«) danes nima niti ene znanstvene revije, dočim jih imajo »klerikalci« tri! »Klerikalci« obvladujejo tudi naše umetniško stvarjenje, najboljši moderni slovenski romanopisec je »klerikalec«, vsaka nova struja je izšla ali vsaj našla največ odmeva pri »klerikalcih«, pa naj gre za to ali ono polje.« («Slovenec» uvodnik 16. februarja 1925.)

Pri prvi krilatici smo se spomnili, kako so pristaši tega mnenja predlagali, da se izloči naš list iz neke mestne učiteljske knjižnice — radi pohujšljivosti, pri drugi pa — da »Slovenec« do tedaj vse leto že ni povedal, da »Dom in svet« izhaja.

PREJELI SMO V OCENO:

Aleš Ušeničnik: **Ontologija**. Učbenik. Bogoslovna akademija, knj. VI. Založilo Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani, 1924.

Pesme M. M. Rakića (cir.). Izdanje »Nove Evrope«, Zagreb, 1924.

Dr. I. Lah: **Miklavž prihaja**. Trije prizori. Glasbene točke posebej, uglasil F. J. »Šolski oder«, zv. III. Izdalo Pov. UJU v Ljubljani, 1924.

Ivo Šorli: **Golobovi**. Novela. Celje, 1924. Zal. Goričar & Leskovšek.

VI. Levstik: **Deček brez imena** in druge zgodbe za mlade čitatelje. Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1924.

Gaj Salustij Krisp: **Vojna z Jurgotom**. Poslovenil R. Dokler. Splošna knjižnica, 35. V Ljubljani, 1924.

Lipovec L.: **Spodobni ljudje**. Četvero komedije-enodejank: 1. Čisto rodoljubje. — 2. Roka roko... — 3. Živeti! — 4. Iskrena ljubezen. — Epilog: Prekvašeni svet. Zvezna tiskarna v Ljubljani, 1924. Splošna knjižnica, zv. 30, 31, 32, 33, 34.

E. R. Burroughs: **Tarzan, sin opice**. Roman. Poslovenil —z—. Splošna knjižnica, št. 29, v Ljubljani, 1924.

Al. Šerko: **Živčevje človeka**, I. knj. **Anatomija**. Splošna knjižnica, znanstvena zbirka, št. III. V Ljubljani, 1924.

Fr. Veber: **Očrt psihologije**, I.—IV. + 22. Zvezna knjigarna v Ljubljani, 1924.

Dr. J. Plečnik: **Kratek pregled anatomije**. Vademecum za kolegije in rigoroze po Breitensteinovih repetitorijih poslovenil — —. I. Skelet. Splošna knjižnica, št. 40. Zvezna tiskarna v Ljubljani, 1924.

Predpisi za zaščito delavstva. Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1924.

Helene Pagés: **Von Godefried und Mechtildis, die kreuzfahren gingen**. Eine Erzählung aus dem Kinderkreuzzug. — Leo Weismantel: **Der närrische Freier**. Roman. — Ludwig Mathar: **Fünf Junggesellen und ein Kind**. Eine traurig-lustige Geschichte. — A. Bernard: **Am Landestor**. Roman. — Alfons Schrieck: **Das Land unter dem Regenbogen**. Roman. — Franz Michel Willam: **Knechte der Klugheit**. Roman. — Anton Schott: **Die Hacker von Freiwald**. Roman. — Vse pri Herderju. Freiburg i. Br., 1924. Pagés mladinska povest je dobra, a izrazito za nemški mladi svet. Weismantel ima sloves. »Snubač« je zgled, kako gre umetniško s plemenitim človečanstvom obdelati na sebi komičen motiv. Mathar je prijeten, dasi ni ne Raabe ne Reuter in najmanj Dickens. Bernard pomeni zabavno povest z lokal-

nim ozadjem, ki je nam predalec. Povest ne kaže zrele pripovedne tehnike. Tudi Schreieck ne zadovolji s kaotično epsko širino in že kaj obledelim literarnim sentimentalizmom. William je dal ljudsko povest s tematično moralno, ki ni ne izvirna ne globlje dramatižirana. Schott, širokoznan, ni ne novejši ne starejši, a rutino ima v večji meri nego umetnostno hotenje. Splošno knjige — iz vzemši Weismantela ne gredo nad povprečnost.

Dr. P.

Zakon za volitve narodnih poslancev za narodno skupščino. Zbirka zakonov, XVI. snop. Zal. Tiskovna zadruga, Ljubljana, 1924.

D. Filip: Kako so se vragi ženili ter druge legende in bajke. Iz češčine prevel dr. Fr. Bradač. Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1924.

Dr. Jos. Jeraj: Ob skrivnih virih. Maribor, tiskarna sv. Cirila in Metoda, 1924.

Nova Evropa, knj. X., br. 16. Ideja sporazuma; Jedinstvo crkava.

Knjige Družbe sv. Mohorja za l. 1924.:

1. **Koledar za l. 1925.** Koledarski del prekrasen v novi opremi Helene Vurnik; zaslužil bi boljši papir. Bogata poučna vsebina.

2. **Dr. Jož. Lesar: Apostoli Gospodovi,** I. zv. Krasni risbi H. Vurnik (sv. Peter in Pavel).

3. **Jules Verne: Carski sel,** II. del. Poslovenil dr. A. R. Slov. večernic 77. zvezek.

4. **Jakob Turk: Travnštvo.** Slovenskim živinorejcem v pouk.

Dr. L. Pivko: Proti Avstriji V. Carzano, 5. knj. **Tožitelji in branitelji.** Maribor, 1924. Zal. Klub dobrovoljcev v M.

Schönherr: Zemlja. Poslovenil M. Skrbinšek. »Oder«, zbirka gledal. iger, 8. Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1924.

Janko Kersnik: Agitator. Roman. Prosveti in zabavi, 8. Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1924.

Maurice Leblanc: Tigrovi zobje. Iz francoščine prevel F. J—a, knjižnica »Jutra«, 7. Ljubljana, 1924.

Janko Kersnik: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fr. Erjavec in P. Flerè. Z risbmi okrasil A. G. Kos. Učiteljska tiskarna v Ljubljani, 1924.

E. L. Bulwer: Poslednji dnevi Pompejev, 2. del. Roman. Posl. A. G. Splošna knjižnica, 25. Ljubljana, Zvezna tiskarna, 1924.

A. Remec: Magda, tragedija ubogega dekleta v 12 scenah. Splošna knjižnica, 46. Zvezna tiskarna v Ljubljani, 1924.

Josip Ribičič: Zavratne pošasti. Slovenski mladini napisal J. R. Lesoreze izdelal Božidar Jakac. Trst, 1924. Založba »Jug« v Ljubljani.

E. Rice Burroughs: Tarzanove živali. Roman. Posl. —z—. Splošna knjižnica, 48. Zvezna tiskarna v Ljubljani, 1924.

W. Shakespeare: Oluja. Gluma u 5 činova. Preveo dr. M. Bogdanović. Izdala Matica Hrvatska, Zagreb, 1924.

Nova Zora. Kalendar-almanah za g. 1925. Izd. Udruženje monopolskih činovnika i službenika, Beograd, 1924.

Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino, IV. letn. Izd. Seminar za slovan. filologijo v Ljubljani, 1924. Uredili Fr. Kidrič, R. Nahtigal in Fr. Ramovš. (Vsebina: M. Kos: Paleografske in historične študije k freisinškim spomenikom. — P. Skok: Tri etimologije. — I. Prijatelj: Borba za individualnost slovenskega književnega jezika v l. 1848—57. — Fr. Kidrič: Stapleton med Slovenci. — I. Grafenauer: Pripombe k slovenskemu Stapletonu. — Fr. Ramovš: Razvoj imperfekta v rezijanščini. — Male vesti. — J. Šlebinger: Bibliografija.)

Janez Jalen: Srenja. Drama v 4 dej. Ponatis iz Doma in sveta. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1924.

A. S. Puškin: Kapetanova hči. Preložil dr. I. Prijatelj. Prosveti in zabavi, 6. Zveza kulturnih društev v Ljubljani, 1924.

Dr. J. Mal: Uskočke seobe i slovenske pokrajine. Povest naseobina o kulturno-istorijskim prikazom (sa kartom) [cir.]. Srp. kralj. akademija, Srpski etnografski zbornik, knj. 30., 1. odelj. Naselja i poreklo stanovništva po arhivskim dokumentima, knj. 18. Ur. J. Cvijić. Ljubljana, natisnila Jugoslovanska tiskarna, 1924.

U tva: Kraguljčki. 2. pomnožena izdaja. Hutstrata Ksenija. Zvezna tiskarna v Ljubljani, 1924.

Dr. O. Hellinghaus: Karl Maria von Weber. Seine Persönlichkeit in seinen Briefen und Tagebüchern und in Aufzeichnungen seiner Zeitgenossen. Herder & Co. Freiburg i. Br., 1924. Interesantna slika osebnosti velikega glasbenika.

Ecclesia orans, XII. zv. Die Hymnen des Breviers II. Dr. H. Rosenberg. Freiburg i. Br. Herder, 1924. 2. oddelek vsebuje himne proprija sanctorum in dodatek himne in sequence misala.

Klub hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku. 1909—1924. Spominski spis ob 15 letnici.

Narodna starina. Urednik dr. J. Matasović. 6. zv. Zagreb, 1924. Iz vsebine: Dr. N. Radojčić: J. K. Jireček; G. Szabo: O oltarima u našim crkvama; J. Matasović: Sarod Rakitića. Pregledi, ocene in drobtine.

Veraikon. Umělecká revue št. 11/12. Praha, 1924. Češka moderna arhitektura.